Mədəniyy

İncəsənət xadimlərimiz

"Siz zəhmətinizə mükafat ummadan işləmisiniz"

Bu istedadlı qrafika rəssamı Nadir Axundovun yaradıcılığına verilən ən doğru qiymətdir

Onun müəllifi olduğu təsviri sənət nümunələri daha çox düşündürücü və tünd çalarlarla zəngindir. Bəlkə də bu xüsusiyyət həyatın onu lap kiçik yaşlarından taleyin əzabları ilə üz-üzə qoymasından irəli gəlir. Söhbət Azərbaycan təsviri sənət tarixində öz yaradıcılığı ilə seçilən, bu il 100 illik yubileyi tamam olan, istedadlı rəssam Nadir Axundovdan gedir.

Nadir Səfərəli oğlu Axundov Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. 3 yaşından ata-ana nəvazişindən məhrum olan balaca Nadir xalası Münəvvər xanımın himayəsində böyümüşdür. Onun lap kiçik yaşlarından rəssamlığa xüsusi marağı olmuşdur. Bu maraqla o, 1938-ci ildə Bakıya rəssamlıq təhsili almağa gəlmiş, bir neçə ay paytaxtda qaldıqdan sonra Leninqrad (indiki Sankt-Peterburq) şəhərinə getmiş və Leninqrad Orta Rəssamlıq Məktəbinə daxil olmuşdur. 1941-ci ildə müharibənin başlaması ilə əlaqədar N.Axundov təhsilini yarımçıq qoyaraq cəbhəyə yollanmışdır. 1945-ci ildə ordudan tərxis olunan Nadir doğma şəhəri Naxçıvana qayıtmış, orada yaradıcılıq fəaliyyətini davam etdirmişdir. Rəssam daha geniş yaradıcılıq mühitinə qovuşmaq üçün 1946-cı ildə yenidən Bakıya gələrək ömrünün sonuna kimi burada bədii yaradıcılıq fəaliyyəti ilə məşğul olmuş, təsviri sənətin qrafika və rəngkarlıq sahəsində uğurlu təsviri sənət nümunələri ərsəyə gətirmişdir.

N.Axundov uğurlu pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuşdur. O, 1950-ci illərin ikinci yarısından 1960-cı illərin sonunadək Yuri Qaqarin adına Bakı Pionerlər Sarayında rəsm dərnəyinin rəhbəri olmuş və təsviri sənəti gənc nəslin nümayəndələrinə sevə-sevə tədris etmişdir. Rəssamın tələbələri arasından bir sıra tanınmış istedadlı rəssamlar yetişmişdir. Xalq rəssamı Arif Hüseynovla söhbətimiz zamanı o, müəllimi N.Axundovu böyük hörmətlə xatırlamışdır.

N.Axundovun sağlığında Bakı, Gəncə və doğulub boya-başa çatdığı Naxçıvan şəhərində əsərlərindən ibarət fərdi yaradıcılıq sərgiləri təşkil olunmuşdur. İstedadlı rəssamın "Kitab oxuyan qız" (1952), "Qarpız yeyən oğlan" (1955), "Mühəndisin portreti" (1970), "Birinci kurs tələbəsi" (1972) adlı rəngkarlıq, "Görüş" (1958), "Rəfiqələr" (1959), "Ana sevinci" (1959), "Suvaqçılar" (1960), "Arx kənarında" (1961), "Kitabxanada" (1963), "Təhsil" (1964), "Tələbə qız" (1964), "Düşüncələr" (1965), "Şlyapalı avtoportret" (1966), "Bakı qalası" (1966), "Fasilə" (1966), "Çadralı qadınlar" (1967), "Qədim kənd" (1967), "Kənd musiqiçiləri" (1967), "Qız portreti" (1970), "Qədim Bakı" (1973), "Azadlıq" (1975), "Dəniz kənarında" (1976), "M.Füzuli" (1976) adlı qrafika əsərləri rəssama böyük şöhrət qazandırmışdır. Onun əsərlərinə tamaşa edən seyrçidə xoş duyğularla yanaşı, həzinlik, düşündürücülük hissləri yaranır. Əzim Əzimzadə satirik, Ələkbər Rzaquliyev romantik, Nadir Axundov isə realistik prinsiplərlə öz yaradıcılıq dünyalarını təcəssüm etdirmişlər.

Rəssamın yaradıcılığında bədii estetk təsir qüvvəsi maarifçi xətlə ahəngdar aparılmışdır. Bu xüsusiyyət rəssamın özünəməxsus yaradıcılıq üslubunu formalaşdırmışdır. N.Axundovun həyat və yaradıcılığı haqqında 1994-cü ildə nəşr olunmuş albom kitabda sənətşünaslıq namizədi Nadir Zamanov yazırdı: "Nadir Axundovun əsərlərində xalqının mədəniyyətini sevən, onun sənət irsi ilə fəxr edən rəssam ürəyinin çırpıntıları hiss olunur".

Müxtəlif vaxtlarda Leninqrad, Daşkənd və Tbilisidə təşkil olunmuş sərgilərdə rəssamın "Çay süfrəsi" (1961), "Çoban qız" (1961), "Kənd musiqiçiləri" (1966), "Dəniz kənarında qala" (1966), "Köhnə Bakı" (1967), "Dənizdə neft buruqları" (1969), "İçərişəhər" (1971), "Dəniz kənarında" (1976) və digər əsərləri nümayiş olunaraq yüksək tamaşaçı rəğbəti qazanmışdır. Onun əsərləri həmçinin Fransa, İtaliya, Almaniya, Finlandiya, Macarıstan, Kuba, Əlcəzairdə təşkil olunmuş sərgilərdə uğurla nümayiş etdirilmişdir. Rəssam kitab qrafikası sahəsində də diqqəti cəlb edən yaradıcılıq fəaliyyəti göstərmişdir O, T.Ş.Simurqun "Qayçı" (1966), S.S.Axundovun "Qaraca qız" (1966) hekayələrinə illüstrasiyalar çəkmişdir.

N.Axundovun əsərlərinin reproduksiyaları və yaradıcılığı haqqında Azərbaycan incəsənət tarixi ilə bağlı nəşr olunmuş albom, kitab və monoqrafiyalarda dəfələrlə dərc edilmiş, tədqiqatçı sənətşünas alimlər tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. 2007-ci ildə Azərbaycan dəzgah qrafikası mövzusunda müdafiə olunmuş dissertasiya işində rəssamın yaradıcılığı haqqında yazılır: "Nadir Axundov əsərlərində sadə kompozisiyalar qurmuş, istədiyi fikri, məqsədi dolğun vermək üçün canlı xətlər, ştrixlər tapmış, bunların vasitəsilə müxtəlif formalarda sənətkarlıq nümunələri göstərmişdir. Birinci növbədə rəssam həyat həqiqətlərinə sadiq qalmışdır, reallığa, təbiiliyə geniş yer vermişdir".

İstedadlı rəssam N.Axundovun 1978-ci ildə Bakıda təşkil olunmuş fərdi sərgisinə tamaşa edən Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə rəy kitabında qeyd etmişdir: "Siz zəhmətinizə mükafat ummadan işləmisiniz. Xırda, cılız təriflərə ehtiyacınız olmayıb. Buna görə də siz əsl sənət örnəkləri yarada bilmisiniz... Qoy sizin qiymətinizi zamanın özü versin". Bu dəyərləndirmə rəssam haqqında vaxtında deyilmiş ən doğru və layiq fikirlərdir. Bəli, zaman o zamandır ki, rəssamın yaradıcılıq dünyası və yaratdığı sənət nümunələri müasirdir, öz bədii dəyəri ilə sənət adamlarının diqqətini cəlb edir, marağına səbəb olur və dəyərləndirilir. Bir sözlə, Nadir Axundov özünün bədii yaradıcılıq fəaliyyəti və yaratmış olduğu təsviri sənət nümunələri ilə Azərbaycan təsviri sənət tarixində həmişə yaşayacaq istedadlı rəssamdır.

Əsəd QULİYEV,
Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının üzvü, sənətşünas